

# СНН

СРПСКЕ  
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ  
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ  
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 14. децембар 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 50

*Концерт ансамбла „Вујичић”*



Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

## Јубилеј Беле Бартока

## У припреми календар бајских Срба

Не јењава конкурсна воља Самоуправе Срба у Баји! Бирано тело Срба у граду на Шугавици, предвођено председником Милошем Апићем, током целе године марљиво је конкурисало а та својеврсна активност месне српске мањинске самоуправе није ишчезла ни пред сам крај календарске године.

Новембарско заседање чланова Самоуправе Срба у Баји протекло је у знаку анализе финансијског пословања бираног тела Срба и прегледа програма, планова до краја 2006. Извештај о материјалном билансу од прве до треће четвртине године поднео је Милош Апић, председник месне српске мањинске самоуправе из чијег реферата се дало констатовати да су Бајци вредне штедише, на име, упркос тешкој економској ситуацији, бирано тело Срба у граду на Шугавици успело је да за почетак следеће године сачува близу 300.000 форинти.

Истакнуто је и то да су бројни конкурси, током протекле године, уродили плодом а већина средстава утрошена је у обнову месног српског православног храма који је посвећен „Преносу моштију св. оца Николаја у Бари“.

Самоуправа Срба у Баји у плану је имала и штампање једног посебног издања у којем је намеравала да представи резултате осмогодишњег рада месне српске мањинске самоуправе. Пошто је уместо предвиђеног пристигло мање средстава, чланови бираног тела су одлучили да

ће објавити један календар. Штампанаје, које са 30.000 форинти материјално потпомаже и Локална самоуправа града Баје, у току је и треба да се ускоро приведе крају.

У „Разном“ се говорило о актуелним збивањима, проблемима... Милош Апић је присутне информисао о сусрету и вођеним разговорима са новим градоначелником насеља др Золтаном Ревфијем. Осим тога, пажња је посвећена и предстојећој прослави четрдесетогодишње побратимљене сарадње Баје и Сомбора поводом чије годишњице ће се одржати свечане скупштинске седнице и концерти на које је позиве добила и месна српска мањинска самоуправа. Самоуправа Срба у Баји ће бити заступљена и на прослави жупанијског Дана мањина.

На самом крају заседања, на тапет је доспела и једна за бајске Србе веома пријатна вест, на име, приликом доделе признања „За град Бају“, међу овогодишњим лауреатима биће и Милош Апић, председник месне српске мањинске самоуправе у чију част остали чланови бираног тела већ су отпочели припреме за пригодан пријем и изненађење.

До краја године, иначе, Самоуправа Срба у Баји планира још једну седницу на којој ће се размотрити буџет града Баје за 2007. годину и текст Споразума о сарадњи између локалне и месне српске мањинске самоуправе.

Предраг Мандић

## Припреме за божићни концерт

Чланови дешчанског Културно-уметничког друштва „Банат“, од 6. до 9. децембра, имали су пуне руке посла, на име, у посету им је пристигао кореограф Љубомир Вујчин из Врбаса, креатор многобројних фолклорних успеха Дешчана.

Популарни Миле је са супругом Естером у поморишко насеље допутовао с циљем да са фолклорашима Баната увежба нове кореографије које ће се представити приликом божићног концерта.

У друштву Кристифора Брцана, уметничког руководиоца и председника Културно-уметничког друштва „Банат“, Љубомир Миле Вујчин је током четири дана Дешчанима покушао да „пренесе Ибарски Колашин“, кореографију која се састоји од много-много песама па је среда жртвована за увежбавање песама а тек потом се ишло на игре. Пошто је поменути кореографија сложена, за „Гњилане“ није остало времена, но, зато су сати резервисани за младе



Нови кораци уз помоћ Љубомира Вујчина

играче који су научили игре из околине Ниша. У сваком случају, Љубомир Миле Вујчин ће ускоро поново доћи у Деску да провери како хитроноги играчи напредују са „Ибарским Колашином“ а тада ће на дневни ред доспети и „Гњилане“.

За Божић, 7. јануара, када ће се одржати традиционални концерт Културно-уметничког друштва „Банат“, све ће бити спремно и публика ће моћи да ужива како у новим тако и у старим играма нашег најстаријег и најтрофејнијег српског фолклорног ансамбла у Мађарској.

П. М.

## Мање пара за мањине у Печују?



Др Берталан Тот и Јанош Каблар

Након октобарских локалних и мањинских избора, у Печују је 29. новембра први пут засео Савет удружења мањинских самоуправа који је на дневном реду имао чак десет тачака.

После уводних поздравних речи Јаноша Каблара, председника Савета удружења мањинских самоуправа, присутним представницима месних мањинских самоуправа обратио се и др Берталан Тот, подградоначелник града Печуја који је истакао своје задовољство због активности и учешћа мањина при изради пројекта „Културна престонице Европе 2010.“ Успех Печуја успех је и националних и етничких мањина које заслужују један посебан Дом народности – додао је господин Тот који је нагласио да руководство града планира да оснује Европски центар толеранције у вези са којим су већ учињени први кораци. Како Министарство спољних послова Републике Мађарске тако и надлежни у Европској унији топло су поздравили иницијативу Печујаца па баш зато, постоји нада да ће се кад-тад поменути центар отворити у престоници Жупаније Барање. Жарка жеља руководиоца насеља је да поменути установа проради 2010. године када ће Печуј бити културна престоница Европе.

Др Берталан Тот није крио веома тежак финансијски положај града, штавише, постоје наговештаји да ће доћи до драстичних смањења буџетских ставки. Иако су форум представници мањина искористили и за упућивање молби да се некако одржи ниво досадашњег пружања материјалне подршке од стране града, нажалост, малтене је сигурно да ће се смањити финансијска припомоћ, дата мањинским самоуправама и Савету удружења мањинских самоуправа у Печују. Остаје да се види шта ће донети расправа о буџету за 2007. годину, но, као ни у другим насељима, ни у Печују у последње време „не цветају руже“.

У наставку седнице, пажња је, најпре, посвећена персоналним питањима... Уследио је избор председника и потпредседника Савета удружења мањинских самоуправа чији је члан, иначе, и др Милица Павлов, потпредседник Самоуправе Срба у Печују: за првог човека

поменуте организације поново је изабран Јанош Каблар док је за потпредседника пак Габор Франк, представник Самоуправе Немаца у Печују, иначе, директор Немачко-мађарске основне и средње школе „Валерија Кох“.

Говорило се и о хонорарима чланова Савета удружења мањинских самоуправа а дошло је и до модификације Статута већ поменуте организације. Прихваћено је да се и ове године претплате новине „SANSZ“ и „Pályázati figyelő“ а чланови савета су били сагласни и по питању потражње пружања помоћи Дому заједнице „Аладар Рац“ који функционише при Ромском културном и просветном удружењу.

На адресу Савета удружења мањинских самоуправа у Печују упућене су и финансијске молбе. Након краће расправе, чланови су једини позитивни одговор изгласали по питању пружања припомоћи издању Мађарског социолошког друштва и то на тај начин да ће се од поменуте организације откупити неколико штампаних примерака који ће се потом поделити међу мањинским самоуправама. Са друге стране, потражња Јавне задужбине за истраживање мањина и др Ивице Ђурока, социолога, предавача Печујског универзитета, за штампање књиге о Јосипу Брозџу Титу је одбачена...

На крају седнице, укратко се говорило и о потреби новог сусрета и наставка сарадње са представницима мањинских самоуправа у Сегедину. Баш зато, др Ержебет Веgehели, мањински референт при граду Печују већ је ступила у везу са Ференцом Гајдом, директором Дома народности у Сегедину како би у престоници Жупаније Барање што пре дошло до нове рунде разговора и размене искустава између представника народности двају насеља. Према најавима, до сусрета Сегединца и Печујаца требало би да дође у јануару, најкасније почетком фебруара 2007. године.

Све у свему, седница Савета удружења мањинских самоуправа оцењена је корисном и успешном, но, представници бираног тела мањина су сада у ишчекивању, на име, уопште није свеједно каквим буџетом ће кренути у нову 2007. годину.

П. М.



## ССМ: Коначно кворум



Скупштинској седници ССМ присуствовало је 14 делегата

У седишту ССМ, у суботу, 9. децембра одржана је последња овогодишња скупштинска седница највишег представничког тела Срба у Мађарској. После неуспелог покушаја да се Скупштина сазове недељу дана раније, овога пута ипак се успело у намери да се посланици окупе у броју који обезбеђује минимум за доношење правоснажних одлука. У присуству 14 посланика скуп је отворила председница ССМ, Милица Павлов, подневши на самом почетку кратак извештај о раду у протеклом периоду са посебним освртом на резултате остварене на октобарским изборима.

Затим се без веће дискусије прешло на другу тачку дневног реда, односно, закључивање шестомесечног финансијског обрачуна и модификацију буџета. На основу извештаја књиговође самоуправе, констатовано је да у односу на претходну годину није било већих измена, (расходи су увећани за износ повећања режисијских трошкова, пореза на посло-

вање, итд.), а након краће расправе оба документа су усвојена већином гласова. Обрачун за друго полугодиште требало би да буде сачињен до априла 2007, што значи да ће реална слика укупних расхода земаљске самоуправе тек тада бити потпуна.

Скупштинари су потом утврдили принципе одлучивања о Светосавској повељи, највишој годишњој награди Самоуправе Срба у Мађарској. На предлог председништва, већина присутних сложила се да се поред појединачне, следеће године додели и једна заједничка Светосавска повеља и то у име земаљске самоуправе и једне од месних, односно, регионалних српских организација.

О лауреатима је, након краћег разматрања пристиглих предлога, Скупштина одлучила тајним гласањем, а затим су разматрани детаљи везани за одржавање Светосавске академије и бала. Обе манифестације биће приређене у суботу, 27. јануара, у свечаној сали и ресторану „Бурбон“ у Будимпешти. **С. М.**

## Концерт ансамбла „Вујичић”

### У част Беле Бартока

У организацији Српске самоуправе у Будимпешти, Српске самоуправе XIV кварта и Српске самоуправе III кварта, у концертној сали Старог Будима 30. новембра, поводом 125. годишњице рођења мађарског композитора Беле Бартока, самосталним концертном публици се представио чувени ансамбл „Вујичић”. Окосницу програма, поред записа Тихомира Вујичића, чиниле су и обраде записа српских мелодија Беле Бартока из 1912. године.

Чланови ансамбла, (Михаљ Борбел, Мирослав Брџан, Габор Ередич, Калман Ередич, Ференц Сендреди, Арон Ередич, Шаламон Ередич), сличан програм са великим успехом извели су недавно и на Београдским музичким свечаностима, а френетичан аплауз којим их је на крају поздравила домаћа публика доказао је да је избор репертоара у овом тренутку заиста представљао пун погодак. Поред горе наведених композиција, „Вујичићи” су извели мелодије других јужнословенских народа у Мађарској, као и неколико изворних мађарских композиција. Судећи по реакцијама присутних, једноипочасовни концерт могао је да потраје још толико, а уметнички доживљај, који су овом приликом приуштили свим својим поштоваоцима, као и небројено пута до сада, био је заиста изузетан.

Поводом концерта уско везаног за музичку заоставштину Беле Бартока, вођа ансамбла, Габор Ередич, између осталог је рекао:

– Барток је 1912. боравио у Темешмоноштору у Шарафалви, близу свог родног града, где је забеле-

жио не тако обиман, али веома значајан материјал. Ради се о двадесет и једној српској мелодији, које су прикупиле три особе. Једна од њих био је Милан Марковић, млади тамбураш, кога је Барток нашао у Темешмоноштору, као и виолинисту Михаља Скитовића.

У Шарафалви је наишао на једног свирца за кога не знамо ко је, али знамо да је био млад и имао фантастичну технику. Идеал Тихомира Вујичића био је Бела Барток и то по једној посебној грани народног мелоса – компаративном истраживању народне музике. Тихомир се за то посебно интересовао, што је и разумљиво, пошто је истраживао музику јужнословенских народа.

Зна се да су то различите заједнице и културе са јаким раслојавањима. Занимало га је како да се на научној бази докаже на који су начин једна на другу утицале те различите, а по много чему сличне музичке културе.

Овај материјал обрадили смо на много начина. Чак и тако да свирамо истовремено са оригиналним снимком што нам техника омогућава, али то ипак није технички подвиг, јер све то могло би да буде и сасвим површно. Покушали смо да дочарамо лепоту доживљаја и да, захваљујући Бартоковом раду у периоду од близу сто година, током једног музичког процеса постигнемо да истовремено заједно могу да засвирају музичари са почетка и краја прошлог века.

Одржавање концерта помогли су Државна фондација за националне и етничке мањине и Фонд за културу Будимпеште.

**С. М.**

## „Шарена барка” и „Најбољи пријатељ”

### Гостовала дечја позоришна трупа из Новог Сада

Од почетка па све до краја, децембарска „Шарена барка” протекла је у стандардно добром расположењу, весело и разиграно, како то њени стални посетиоци с правом и очекују. Додуше, овога пута било је нешто мање деце него иначе, али то ни у ком погледу није умањило утисак пажљиво припремљене дечје манифестације, чији организатори настоје да сваки пут приреде нешто ново и свеже.

Изнаенађење такве врсте није изостало ни прошле недеље када су мали морепловци угостили дечју позоришну групу из Новог Сада са представом „Најбољи пријатељ”. Љупки играчки намењен пре свега малишанима предшколског узраста веома је обрадовао нашу децу, која су у њој и сама живо учествовала. Идеја да се у нашу средину доводе мале мобилне трупе које за тили час са мало реквизита могу да створе мини-позорицу и одиграју нешто занимљиво, требала би можда да добије и нешто шире димензије, јер представе оваквог типа нису скупе, деца их одлично прихватају, а кроз

њих се упознају са оним што им у нашој средини и текако недостаје, живим матерњим језиком. Да пут у Будимпешту разиграних Новосађана није био узалудан, показала је публика, која их је бурно и весело поздравила.

Стандардни програми, ликовна радионица Дијане и Милана Ђурића, ритмичка секција српске школе у комбинацији са разним креативним играма, за које су биле задужене учитељице Анђа Миловановић и Мирјана Ковач, закупили су

пажњу малих гостију, коју је (само) на тренутак прекинула ужина, врућа гибаница и воћни сокићи. И тако све до краја, а наставака ће надаммо се бити већ почетком следеће године.

**С. М.**



Није био свечан и нарочито пријатан само тај недавни мој боравак, и сусрети у Будимпешти, поводом уручивања награде знамените српске духовне задужбине која носи име највећег писца српске дијаспоре – Јакова Јаше Игњатовића. Заправо, непријатних доживљаја никада и није било, откако навраћам у престоницу мађарску у протеклих више од четрдесет година.

Још на самом почетку мојих странтовања по свету посетио сам, наравно, Будимпешту, град у ком је почетком двадесетог века мој деда (по оцу) учио столарски занат, па га је тамо, још нестасалог за војску, и онај Први светски рат затекао. Сећам се дугачког реда 1965. године пред једним пештанским биоскопом (у којем се давао филм *Старац и море*, према Хемингвејевом роману). Тада сам упознао и Пештанца Јаноша Кубатова, истражног фотографа, који је нагуцао наш језик, не само због тога што је имао неке своје словенске корене већ, наглашавао је тај Кубатов, што смо, ето, "блиски и живимо у комшилуку".

Неколико година касније позван сам, као писац, да боравим петнаест дана у Будимпешти, да упознам боље мађарску културу, да се дружим са Золтаном Чуком, Предрагом Степановићем, Стојаном Вујичићем, да посећујем музеје и позоришта... Имао сам, дакако, и „службеног водича”, била је то симпатична, крхка Маријета Вујичић, супруга Стојанова. Истог оног Стојана (Вујичића), сина пештанског проте Душана, и брата композитора Тихомира – који се затим преселише, нажалост, на пештанска и сентандрејска тако самотна гробља, али за којима још снажно пламсају ти задужбински, јашаигњатовићевски духовни трагови... Наравно, нисам пропустио да у тих мојих петнаестак дана „уденем” и поновни долазак у Пешту мог деде Милутина, након више од педесет година, у Пешту која не беше обележила само његово шегртовање и младост већ и многа његова сазнања, умећа и животне начоре које је преносио, с мање или више успеха, на цело своје потомство.

Од наредних боравака у Будимпешти, и Мађарској, поменућу само још два. Средином седамдесетих путовао сам онамо да бих се сусрео са великим песником енглеским Робертом Грејвсом (на његов лични позив). Он је волео да долази тамо јер је, по њему, „мађарски језик био један од два или три на ком се може писати ваљана поезија”. И, најзад, средином деведесетих, правио сам друштво писцу Младену Маркову, приликом церемоније уручивања награде са именом нашег Јаше. Била је то изванредна прилика да још једном, у друштву овог „паорског” писца осетим дах Паноније, сав онај прелет историје и судбине равничарског човека о којима су и Јаша али и он писали у својим романима и приповеткама.

Приликом многобројних сусрета са „чуваром пештанског кандила”, саборником, али и неизлечивим „сентандрејским сањаром” Стојаном Вујичићем (1933-2002), вазда сам, као вајни модерниста, био „љубоморан” што је Стојан у својим

Мома Димић

## Неодлучимо језичко побратимство



Мома Димић у Будимпешти

књижевним пасијама и интересовањима бивао, за мој укус, и превише окренут традицији, и старим нашим, па и хрватским писцима, и што је с толиком задршком, и одстојањем, пратио наступ на књижевној позорници нас млађих, и, дакако, на свој начин надобудних.

Када је изговарао имена Саве Текелије, Јована Пачића, Јаше Игњатовића, Црњанског, Дучића, Кашанина, Андрића и Крлеже, тим својим меким и плосним гласом, осећао сам сву ону присност с којом се помињу само они најрођенији. Знао сам да се Стојан, такође деценијама дописивао, на најгосподственији начин, са готово свим старим српским бардовима пера нашег доба. Мисију овог прегатоца, вазда пуног планова и замисли, аутора јединствене песничке збирке *Расточеније* (1972), понајбоље сам схватио пак када је од 1989. године основао Задужбину Јакова Игњатовића и, чини ми се још више, када је међу прве добитнике њеног дичног књижевног признања с Јашиним знамењем уврстио тад већ блаженопочивше Вељка Петровића, Милана Кашанина, Васка Попу... да би се каснијих година стигло до Добрице Ћосића, Миодрага Павловића, Стевана Раичковића, Младена Маркова... све до, може се рећи, његових „духовних чед”, стасале генерације незаобилазних српских прозних писаца и песника рођених средином 20. века

у Мађарској – Предрага Степановића, Петра Милошевића, Драгомира Дујмова...

Управо у друштву потоње поменутих писаца, као и још неколицине културних посленика предвођених господином Радомиром Ластичем, садашњим председником Задужбине Јакова Игњатовића, с поносом најновијег лауреата, положио сам венац пред споменик Јашин у Сент Андреји. У краткој беседи под отвореним небом нисам, ипак, пропустио да поменем да су Игњатовићеви преци дошли на север из околине Призрена. А затим смо посетили и старо српско гробље у Сент Андреји (новог заправо нема, јер ни Срба у овом месту више нема). А и на овом старом гробљу више је ижцикљале траве и дивље зеленила неголи видљивих споменика. На чистини, недалеко од улаза, издваја се необични белег Стојану Вујичићу: од црвеног гранита, помало рустичан, не виши од метра, постојан у свим димензијама. „Исти Стојан Вујичић” тихо додаје књижевник и професор универзитета Петар Милошевић.

Сентандрејског сањара и занесењака Вујичића пред крај живота сачекале су можда и најтеже његове битке: болест, страх од маргинализације будућности („и ништа моје/ни на једној обали/остати неће”), продубљено осећање расејања „стварном емиграцијом”... За-

љубљеник у поетско и поезију, међутим, никако се не може схватити као неостварени човек и уметник. Поготову не неко с таквим беспрекорним естетским укусом и тако сугестивним деловањем на околину.

У осталом и сам Јаша Игњатовић је имао тих својих „уметничких неостварености”. Великан српског модерно реалистичког романа, писац широког тематског спектра, творац рељефно изнијансираних књижевних јунака као што су Ваца Решпект, Милан Наранџић или Шамика Киринић, Игњатовић (1824-1888) није писао стихове, али је зато имао савршено развијено и то поетско чуло, пратећи у „у стопу” великане песничке речи, готово делећи њихов песнички удес и судбину. О Бранку Радичевићу, којег је Јаша тек једанпут у свом веку сусрео, оставио је изванредан портрет, додајући и ову опаску: „Да ме је судба довела у животу да с њим живим, држим да бисмо били и остали до смрти неодлучими побратими. Нити би нас икаква политичка струја одвојила!”

А кад је већ поменуто реч политика, подсетимо и на још један Јашин став: „Политика није сунце око кога се окреће књижевна планета”.

Заиста, ова наша књижевна планета окреће се понајвећма око мајстора и бардова какав је несумњиво Јаша – и то је Стојан Вујичић (и не само он) савршено добро осећао. Тај изузетни дар и мајсторство у чувању и обликовању речи умео је Јаша да проналази, и цени, и код других, и искрено да му се диви. Ко се при том неће сетити његових успомена на песника Ђорђа Марковића Кодера, савременика Јашиног, по мишљењу света – чурака и особењака. Тај је зарад очувања златне језичке нити у себи живео крајње аскетски, чак робинзонски, у неком палилуском буцаку, у кућици и сопчету као вајат, обмотан чаршавом уместо оделом, с маском на лицу, којом се бранио од комараца. „Код прозорчића мален сто” – детаљан је Јаша у опису Кодеровог животног и песничког амбијента, „ту папири, ту перо, тинта, разбацане књиге на земљи и друге ситнурине... а о једном клину виси сабља за вежбање...” Јесте, Кодер је био мршав и неугледан – диви му се Сентандрејац – али зато мишице му беху – добро развијене!

Оставићемо за тренутак мишице, убоштво и, уопште, живавост нашег преживљавања, и вратићемо се основном оружју сваког књижевника – језику. И ту Јаша износи, а опет поводом Кодера, најсветлији пример. Пречисти језик својих „романки” Кодер није зајмио од књижевника и филолога, већ му се учио с извора, од простог народа. Јер „просте женске не знају туђег језика, па зато и најчистије говоре, па отуда женско друштво Кодеру је било и најмилије, и што простије то боље.”

Сећам се често Стојана Вујичића, како је у Београду, после заморних седница Међународних сусета писца, извечери грабио према „Орачу”, „Зони”, „Код три листа дувана” и другим народским локалима, чак и сам без друштва, не само зарад гурманског залагања већ и да, како је говорио, „ослушкује саму душу, пуно живог српског језика...”



Љубомир Алексов, потпредседник ССМ, о новопокренутом интернет радио програму

# Стартовао интернет радио „Срб”

Оно што је до само пре пар година било у домену научне фантастике, сада је свуда око нас: захваљујући интернету у прилици смо да слушамо радио програме и из најудаљенијих делова планете. Они који у Мађарској желе да чују живу реч из матице, више не морају да окрећу антене својих радио апарата у свим могућим правцима не би ли се евентуално, уз несносно шуштање, огласио слабаши сигнал Радио Београда. Сада је довољно кликнути мишем неколико пута и за пар секунди чућемо не само споменуто радио станицу него и оне из других српских вароши и села, за које нисмо ни знали да постоје. Да је свет већ глобално село говори нам и чињеница да су неки од младих Ловрана, на пример, боље упознати са музичким новитетима из наше матице, него многи који се из ње нису макли од рођења.

Интернет радио је, дакле, постао наша реалност. Предности оваквог начина информисања увиђају и српске институције у Мађарској које, једна за другом, путем интернет радија полако али сигурно улазе у наше домове.

Под окриљем Самоуправе Срба у

Мађарској, а у реализацији Културног и документационог центра, недавно је почело емитовање интернет радио програма „Срб”. Да не буде забуне, није реч о планираном пројекту Српске самоуправе у Будимпешти, о којем смо писали на овим страницама пре неколико недеља, већ о реализацији једне друге идеје, изнете на летошњој седници Скупштине ССМ. Потпредседник земаљске самоуправе и начелник Ловре, Љубомир Алексов, окупио је неколицину младих људи заинтересованих за истраживање могућности интернета, која се потом уз минимална материјална средства, али максимални ентузијазам, латила посла.

– Пратим шта ради омладина у Ловри и видим да су већ навикли да слушају радио преко интернета. Тако су им доступне и радио станице из Србије о којима раније нисмо могли ни да сањамо. Други повод је чињеница да су неке мањине, попут хрватске, већ раније кренуле са интернет радијом. Њихов радио је, рецимо, врло слушан и у Хрватској, и у њиховој дијаспори широм света.

**Када се први пут чула иницијатива за покретање интернет радија под окриљем ССМ?**

## Музика из Николине „кухиње”

*Никола Скорић из Ловре, који је Србима у Мађарској познат пре свега као певач у културно-уметничком друштву из тог места, показао се и као врхунски радио техничар. Заправо, нисмо сасвим сигурни да ли се то занимање тако зове и када је у питању интернет радио (који се у техничком смислу драстично разликује од класичне радио станице), али је чињеница да овај млади Ловранин одрађује знатан део посла у техничкој реализацији новопокренутог пројекта. Живи, а ни остали говорни програми још увек нису на дневном реду, па је Николин главни задатак да слушаоцима презентира музику коју одабере. Како нам је рекао, на програму је углавном новија народна музика, мада често има и забавне. Та чињеница нас наводи на закључак да ће Срби у Мађарској имати прилику да се упознају и са музичким новитетима из матице, с обзиром да њих у вечерњем програму Радио Печуја, доскора јединог српског радија на овим просторима, нема баш превише. До музичких нумера се долази преко интернета, који се у овој ситуацији показао спасоносним. Путем појединих компјутерских програма могуће је доћи готово до сваке песме која се налази у архивама других интернет-корисника или пак на појединим веб-страницама. Тако, захваљујући овом чуду технике, Никола Скорић не мора да брине да ли ће успети да обезбеди музику за нови радио. Пошто је и сам у музичким водама, за потребе програма користи и сопствену колекцију компакт дискова. Програм интернет радија „Срб” може се чути притиском на одговарајући линк на веб-страници: [www.szerb.hu](http://www.szerb.hu).*



– Почетком лета ове године, на седници Скупштине Самоуправе Срба у Мађарској у Ловри, било је речи о томе да би требало покренути један такав радио. У исто време, Српска самоуправа у Будимпешти је размишљала о класичној радио станици за коју је добила помоћ и из матице. Договор је био да две самоуправе заједно раде на формирању интернет радија. Међутим, ми Срби не бисмо били то што јесмо када бисмо се држали договора. После тога ни на једном нивоу није дошло до конкретног договора. Ми смо затим преко Културног и документационог центра покренули тај пројекат.

**Када је почело емитовање радио програма?**

– Било је планирано да се прва жива емисија огласи 1. октобра, на дан избора, али из техничких разлога то нисмо могли. Средином октобра кренули смо са експерименталним програмом који се углавном своди на емитовање музике. Техничке потешкоће су отклоњене, па ће се, по свему судећи, до краја ове године чути прва емисија уживо.

Технички смо оспособили студио за емитовање музичког нон-стоп програма са матрице, али тренутно због нерешених кадровских питања не емитујемо говорне емисије. Радни назив радија је „Срб”, што нам се чини одговарајућим решењем, па ће оно можда и остати такво.

**Претпостављам да са административне стране није било великих проблема, с обзиром да за емитовање оваквог програма није потребна радио фреквенција?**

– Нису нам биле потребне нарочите дозволе. Пошто се програм емитује на интернету требало је изнајмити сервер. За програм уживо изнајмљиваћемо студио по повољној цени, тако да ћемо моћи да радимо једну недељну емисију која би пре свега садржавала теме из живота Срба у Мађарској, а и из наше матице.

**Из којих извора ће се финансирати техничко одржавање и производња програма?**

– Трошкове бисмо могли поделити у две групе. За почетно техничко оспособљавање било је потребно око пола милиона форинти. Друга група су трошкови производње програма. За ову годину су нам конкурсне пријаве пропале, па нам остаје да видимо да ли би се могла обезбедити извесна средства из буџета Културног и документационог центра, јер интернет радио не захтева онолико средстава колико једна класична радио станица.

**Колики део програма ће бити посвећен говорним садржајима?**

– Планирали смо да за сада емитујемо једну емисију недељно, уживо. У каснијој фази то би биле две једночасовне емисије, а остало време било би испуњено музиком.

**Какву техничку оспособљеност захтева интернет радио и јес-**



Љубомир Алексов

**те ли набавили све што вам је потребно?**

– Један део технике смо купили из сопствених средстава. Ту пре свега мислим на рачунарску опрему која се користи и у друге сврхе.

Што се тиче сервера и студија, изнајмили смо их од „Кроатике”. Добили смо коректну понуду од њих, тако да прве емисије иду преко њиховог сервера и уз њихове техничке услуге. Јер, оспособљавање студија какав они имају кошта од 8 до 10 милиона форинти.

**Ко је заправо власник, односно покретач овог гласила, с обзиром да се кроз разговор спомиње више српских институција у Мађарској?**

– Овај радио функционише под окриљем земаљске српске самоуправе, али је то радио Српског културног и документационог центра. Није реч о истом радију који планира Српска самоуправа у Будимпешти. Камо среће да смо дошли до договора и заједнички покренули радио. Мислим да нема потребе да Срби у Мађарској имају више различитих радио програма на интернету. Још увек није касно да дође до договора, јер ми имамо остварену идеју и техничка решења, знамо како таквав радио треба да ради, па ако и други имају такве намере, а уз то и средства, могло би доћи до сарадње.

**Има ли првих реакција слушалаца?**

– Још увек нема много реакција, јер је ово нешто ново. Ипак, прва реакција су повољна због саме иницијативе која се људима допала. Драго им је да смо то и реализовали и да смо се огласили. О неким нарочитим утисцима се још не може говорити јер је све још увек у експерименталној фази.

Имамо једну младу генерацију Срба који познају рачунарску технику и интернет радио, а надам се да ће један број њих почети да ради и у новинарском делу. У првој фази ћемо ангажовати новинаре из већ постојећих медија, али је ово прилика да створимо једну нову екипу младих људи који би се бавили тим послом.

Драган Јаковљевић

# Заседање Кураторијума Задужбине Јакова Игњатовића

Првог децембра ове године заседао је кураторијум Задужбине Јакова Игњатовића. На дневном реду заседања налазиле су се следеће теме: реферат о раду задужбине у протеклој години, издање новог броја „Невена“, предлози за награде, планови за 2007. годину и тачка разно.

Пре говора о раду задужбине Др Радомир Ластих је честитао Др Предрагу Степановићу, добитнику награде Арсеније Чарнојевић, и Драгомиру Дујмову, добитнику награде Растко Петровић. У вези са радом истакао је веома успешну издавачку делатност, развој веза са књижевницима и организацијама у матици и у Мађарској, успешне културне приредбе које је организовала или у којима је учествовала Задужбина (детаљан реферат можете прочитати у најновијем броју „Невена“).

Др Петар Милошевић је информисао присутне о припреми новог броја „Невена“ који се објављује током децембра ове године. Др Предраг Степановић, председник одбора за додељивање награде Јакова Игњатовића, информисао је чланове кураторијума о предлозима који су стигли до одбора. После живе дискусије донета је одлука о овогodiшњим добитницима (о одлуци

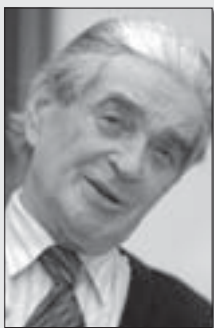
кураторијума и образложењима види уоквирени текст).

Драгомир Дујмов, председник кураторијума, говорећи о припреми плана рада за следећу годину истакао је важност даљег развоја изда-

вачке делатности, проширење сарадње са српским организацијама у земљи и матици. Детаљан план биће усвојен на следећем заседању кураторијума. Одлучено је да се успостави одбор за издавачку делатност

под председништвом Пере Милошевића. На крају било је речи о могућностима проширења материјалне базе задужбине.

**Радомир Ластих,  
Драгомир Дујмов**



**Божидар Ковачек**

## Признања Задужбине

Задужбина Јакова Игњатовића у Будимпешти, коју су основали српски интелектуалци у Мађарској у циљу неговања српске књижевности, очувања српске књижевне и уметничке баштине у Мађарској, као и унапређења српско-мађарских књижевних, уметничких, културних и духовних веза и сарадње, поводом дана рођења (8. децембар) књижевника Јакова Игњатовића (1822–1889), родом из Сентандреје, и ове године је доделила повеље признања с медаљом.

Награда за животно дело додељена је, постхумно, књижевнику **Золтану Чуки** (1901–1984) за изузетно успешан преводилачки рад на пољу представљања српске и југословенске књижевности на мађарском језику, као и за уреднички и организаторски рад на пољу зближавања суседних народа, посебно за оснивање „Библиотеке доброг суседства“ (Ерд, 1976), као и за романсирану биографију Јакова Игњатовића, писану на мађарском језику („A szentendrei rebellis“, 1969, „Сентандрејски бунтовник“).

Награда за животно дело додељена је књижевном историчару **Иштвану Поту** (1916) за изузетно успешан рад на пољу истраживања српско-мађарских и југословенско-мађарских књижевних и културних веза, а посебно за књиге „A magyar népszínmű a szerb színpadon“ (1981, „Мађарски народски комади на српској позорници“), „Стазама пријатељства“ (1987) и „Српско-мађарски културни односи“ (1993), као и за дугогодишњи рад у функцији професора српске и хрватске књижевности на Славистичкој катедри Универзитета „Лоранд Етвеш“ у Будимпешти.

Награда за животно дело додељена је књижевном историчару **Божидару Ковачеку** (1930) за изузетно успешан рад на пољу истраживања српско-мађарских књижевних, позоришних, културних и историјских веза, а посебно за књиге „Текелијанумске историје 19. века“ (1977) и „Срби у Пешти марта 1848“ (2000), као и за рад у функцији председника Матице српске и члана Патроната Задужбине Саве Текелије.

Сви награђени уз повељу признања добијају медаљу са ликом Јакова Игњатовића – дело вајара Небојше Митрића (1931–1989). Повеље са медаљама ће се предати награђенима у Сентандреји, родном граду Јакова Игњатовића.

*Будимпешта, 8. децембра 2006.*

Пут који је реч лиман превалила није јединствен. Превалиле су га и неке друге речи. Изворно грчка, она је прешла у турски језик, из турског у српски, а ми смо је онда проследили Мађарима који су је мало умекшали: лиман. Ишла је, значи, Дунавом узводно, сходно свом значењу. Јер шта је лиман?

Постоји и морски лиман. То може бити мало језеро с морском водом у близини мора, или плитак залив одвојен од мора спрудовима, пешчаним превлакама. Но мене је занимао лиман на реци. Речници – и српски и мађарски – обично кажу да је то вир, вртлог, ковитлац, али мени такво значење није одговарало. Једино речник САНУ даје објашњење да се лиманом – осим наведених значења – назива и „мирна, обично дубока вода, издвојени део реке изван главне струје“. То већ личи на онај лиман који сам упознао и више пута га препливао у детињству, на Дунаву, код Мохача, на Шокачкој скели. Тај лиман је у неку руку заиста био издвојени део реке, али не само што је био изван главне струје, него је вода на том месту текла узводно. Знао да је необично рећи да вода тече узводно, али је на том приобалном делу реке заиста текла супротно главној струји. За онога ко га није познавао, било је мало изненађујуће кад на граници тог лимана и главног тока горње тело пливача вода понесе у једном, а доњи део у другом правцу. Опасно ипак није било.

Ако и сама вода на неким деловима Дунава може да тече супротно главној струји, још више могу да се у оба правца крећу људи и идеје. У античка времена идеје су се кретале скоро искључиво с југа према северу, попут дунавских лимана. Само што су стари Грци познавали једино доњи ток Дунава и називали су га *Истрос*. Латински назив *Данувиус* долази из келтског језика и тек је са продирањем Келта према југу пренесен и на доњи ток реке. У најранија времена стари Грци за горњи ток и нису много марили. Њихова Европа се простирала отприлике до где се ми сад налазимо: до Саве и Истроса. Северно одавде је почињала земља варвара.

Значење идеја с југа према северу и западу још је дуго потрајало. Као да их је носио уз Дунав не-

## Предраг Степановић

# Лиман на Дунаву

ки тихи, полагани, али упорни лиман. А онда су с временом духовни лимани постајали све ређи, све слабији, да би с падом Цариграда (1453) на дуга времена усахли. Но Дунавом се нису кретале само идеје него и војске. Не могу да поводом једне годишњице на овом месту не направим малу дигресију. Реч је о Београду. Пре петсто педесет година, у лето 1456, уз Дунав је с великом војском надирао султан Мехмед II, звани Освајач. Са вечера му се у сусрет спуштао Јанко Хуњади – у нашим народним песмама Сибињанин Јанко – са Угрима. И италијански фрањевац Јован Капистран са крсташима из Немачке, Аустрије, Пољске и Чешке. У Хуњадијевој војсци, посебно у флоти која се окупљала код Сланкамена, видну улогу су имали Срби. Циљ обе војске је био Београд: једне да га освоји, друге да га одбрани.

Будући да су турски бродови затворили Дунав и Саву браниоцима се није могло дотурати појачање па се Јанко Хуњади, уз подршку деспота Ђурђа Бранковића, одлучио за речни продор. Хришћанска флота је 14. јула код Земуна извршила жесток напад. У исто време из београдске луке су испловили борни чамци српских ратника и напали непријатеља с леђа. Турска флота је била разбијена, Београд је за наредних седамдесет година спасен, али се овим делом Дунава од тада дуго нису кретале идеје ни узводно ни низводно.

Крајем XVII века лиман на Дунаву се претворио у незадрживу бујицу и понео са собом мноштво српског народа. Била је то Велика сеоба 1690. Исељеници су се настањивали и кретали уз Дунав, део њих је допро до Будима и Сентандреје, да би се касније раштркали по целој средњој и јужној Угарској. У XVIII веку Србе у Угарској су запљуснули таласи нових идеја који су долазили са запада. Ти таласи су се кретали низводно, носио их је главни ток Дунава преко Беча

и Будима. У Србију их је – преко Саве – 1808. године пренео Доситеј Обрадовић. Његову делатност су наставили Вук Караџић и многи наши културни посленици током целог XIX века. У првој половини XX века нова духовна стремљења су у Србију стизала пречицом, непосредно са извора. Дунавски пут је за њихово преношење знатно губио на важности. Али оно мало што се преносило тим путем, кретало се још увек главном струјом – низводно.

Након краћег затишја насталог после Другог светског рата, шездесетих година XX века као да су поново прорадили лимани на средњем делу Дунава. Мађарска је, заједно са осталим земљама источног блока, тада још била одсечена од западног света. Део интелектуалаца у Мађарској и другим земљама Варшавског пакта живо је желео да упозна нове духовне струје, нове идеје које су настајале на Западу, али је с тим светом тешко било доћи у непосредан додир. Било је далеко лакше контактирати са Југославијом где су нове идеје, нови филозофски и уметнички правци већ ухватили корен. И тада су прорадили преводиоци. Никада се у Мађарској није у таквој мери преводила српска, хрватска, словеначка, македонска књижевност као шездесетих и седамдесетих година. Нове мисли, нове идеје савременог света кретале су се поново са југа ка северу, као у стара времена. Овог пута су прорадили и лимани на Тиси јер су у преношењу идеја видну улогу одиграли и мађарски писци, песници па и други уметници, уопште интелектуалци који су живели и радили у Југославији, у првом реду у Војводини. Њихове књиге, њихови листови, часописи били су жељно очекивани у Будимпешти, Сегедину, Печују и другим градовима Мађарске. Најбоља, најсавременија њихова остварења су не једном оплођавајући деловала на књижевност у Мађарској, то пре што су била писана изворно на мађарском језику.

Деведесетих година Дунав као да је поново стао. Као у турска времена. Вода је, додуше, и онда текла у његовом кориту, тече и данас, можда струје и лимани, али је проток идеја усахнуо. Учинимо, колико ми писци, преводиоци можемо, да тај проток поново оживи.



## ИЗ НАШЕ

## ИСТОРИЈЕ (45)

### Односи са Дубровником

У дубровачким хроникама – насталим у XV – XVIII веку на основу ранијих записа и повеља – сачуване су вести о Немањиним покушајима да освоји Дубровник. Град је са копнене стране био тешко освојив јер је био добро заштићен утврђењима и огромним брдом св. Срђа, а за напад са мора била је потребна јака флота. До првог напада је дошло августа 1184. године. Борбама су руководила Немањина браћа, кнез Мирослав и кнез Страцимир. Они се, изгледа, нису довољно припремили за битку на мору па је дубровачка флота поразила њихово бродовље.

Неуспешан је био исте године и напад на Корчулу. Ово острво је, по традицији, припадало хумским владарима, али се острвљани нису хтели покорити Немањином брату па их је требало на то силом приморати. Операцијом је руководио кнез Страцимир. Он је своје трупе бродовима пребацио на Корчулу, али је острвљанима уз помоћ Дубровчана пошло за руком да спале његове лађе, укотвљене при обали. Страцимир је тиме био принуђен на преговоре и склапање мира. Према изворима, он је тада, с браћом Немањом и кнезом Мирославом, ослободио Корчулу свих обавеза према владарима Хума.

Неуспешан је остао и други напад на Дубровник 1185. године који је извео кнез Мирослав. Он је овог пута покушао да град заузме с копнене стране па се снабдео опсадним машинама за бацање камења, али се после недељу дана опсаде повукао. Само се нагађати може зашто је тако брзо одустао. Дубровник је тада био под заштитом Норманског краља, па је могуће да су Нормани притекли у помоћ опседнутом граду.

Борбе око Дубровника су прекинуте уговором о миру 1186. године. О условима су се договорили изасланици српског владара и представници града Дубровника, а сам уговор су са српске стране потписали Стефан Немања и хумски кнез Мирослав. Овим уговором је решен цео низ питања из области међусобних односа. Дубровчанима је признато право на територију око града која им је и раније припадала, а затим им је потврђено право слободног трговања у српским земљама – „по старом обичају”. Посебно је истакнуто да се то односи и на луку Дријева на Неретви. Одобрено им је и право на коришћење пашњака и шума у земљама Немање, Мирослава и Страцимира.

С друге стране, Србима је такође обезбеђено право слободног трговања са Дубровником. У вези с тим су посебно именовани становници Хума (Захумља) који су живели у непосредној околини Дубровника. Дубровчани су с временом развили мрежу својих трговачких колонија по целој Србији, на обострану корист.

Предраг Степановић

## ПИСМА

## ИЗВЕСНОЈ

### Травка из асфалта

**И**звесни поета је написао да су „песници чуђење у свету”, а ја могу само да га делимично плагирам и констатујем како су „непознати писци без залеђа чуђење у свету”. Без њега су немоћни као мало дете у окрутном белом свету. Прошетам мало по књижарама, видех масу познатих имена у познатим библиотекама, па се сада питах шта је то што непознати писци треба да учине, осим што добро пише, да би се могао понудити уврштавању свог дела у библиотеку реномираног издавача? Питање старо колико и издаваштво. Мора ли баш увек иза себе да има неког познатог писца? Ако не писца, онда донатора који финансијски помаже објављивање његовог првенца. Колико непознати писац без вештине маркетинга и доброг залеђа може, попут травке која избија из асфалта, да никне на неплодном тлу? И на крају крајева: где је ту уметнички књижевни квалитет? Колико, уопште, књижевно умеће значи данашњем друштву, па и оном његовом делићу који чита?

Срећом, књижевност није естрада, где је важније како извођач изгледа од умећа извођења, али није ни далеко од ње. Изглед замењује залеђе, било оно у људском или новчаном облику.

Волео бих да се варам, да је најважнији квалитет и досезање уметничког изражавања. Волео бих да су читаоци (или гледаоци, свеједно) ти који својим мишљењем утичу на опстанак квалитета, да аутори са залеђем могу само једном да користе тај цокер, да наставак „каријере”, попут барке на узбурканој мору, изнедре квалитетом, али сам свестан да није тако. Аутори са залеђем можда ће, у тренутку искрености, признати да им је оно помогло у старту, покушаће да објасне како им је тешко да непрекидно слушају приче на који су начин добили прилику да се уметнички изразе, настојећи да минимализују пружену шансу. Али та прилика није занемарљива. Многи је нису добили, а својим квалитетом су је итекако заслужили. Неки од доказаних уметника не би нам данас били познати да нису били истрајни и помало мазохистички наставили да нуде своја дела, иако су већ више пута та иста дела била одбијана од разних уредника. Неки од њих били су приморани да прилику потраже у другим поднебљима, укључујући и друге континенте. И тек тада су бивали откривени у својим старим срединама. На трновитом путу откривања многи су поклекнули и одустали, оставши заувек негде загуљени, а уметност ускраћена. Више не верујем библиотекама. Ето.

Твој Драган

## КУЛТУРА МАТИЦЕ

### Награда „Раде Обреновић”

Јасминка Петровић је овогодишњи добитник награде „Раде Обреновић” за најбољи роман за децу. Ово признање додељено јој је за књигу „Ово је најстрашнији дан у мом животу”, у издању реномираног београдског издавача, Креативног центра. Награда је уручена 8. децембра у галерији Матице српске у Новом Саду у оквиру традиционалне образовне и културно-забавне манифестације „Змајеве дечје игре” – „Децембарски (З)мајдани лепих речи”, која се одржава у Новом Саду од 4. до 8. децембра.

### Хрватски писци у Београду

Хрватски писци Весна Бига, Ана Брнардић, Игор Мандић, Слободан Шнајдер и Владимир Стојсављевић били су током претходне недеље гости Културног центра Београда, читали су своју поезију и прозу, дружили се са Београђанима, који су до последњег места испунили Артгет галерију.

Била је то посета у оквиру већ устаљене међусобне сарадње независних удружења писаца Србије и Хрватске, а током претходне недеље српски књижевници Душко Новаковић, Радмила Лазичић и Владимир Копицл били су у Загребу.

Највише пажње београдске публике привукао је наступ Игора Мандића, књижевника, књижевног критичара, новинара, теоретичара медија, публицисте, аутора више од тридесет књига критика, есеја, фелтона, полемика, међу којима се истичу наслови „Уз длаку”, „101 кратка критика”, „Књижевност и медијска култура”, „Романи кризе”, „Полицајци духа”, „Збогом драги Крлежа”, „Што заправо хоће те жене”... Игор Мандић је и у време прекида веза са Хрватском долазио у

Београд, нарочито за време Сајма књига. У својој новој књизи „Себи под кожу – нехотична аутобиографија” која је најпродаванија књига у овој години у Хрватској, Мандић иронично сагледава јавност и сопствену личност, пише о култури, друштву, еротичности, гурманству. Аутор је напоменуо да је реч о књизи дневничких белешки, вођених од августа 2003. до августа 2004. године, које затим прерастају у „нехотичну аутобиографију” и својеврсно разголићавање.

### У САНУ отворен скуп посвећен Стерији

Поздравном речју председника Српске академије наука и уметности, Николе Хајдина, и беседом академика Мирослава Пантића, председника Организационог одбора, прошле недеље је у свечаној сали САНУ у Београду отворен научни скуп посвећен обележавању двестагодишњице рођења и 150 година од смрти чувеног српског комедиографа, Јована Стерије Поповића. Чланови председништва организационог одбора били су и Љубомир Симоновић, Предраг Палавестра, Милорад Павић, Божидар Ковачек, Злата Бојовић, Ксенија Радуловић и Иван Меденица. За четири дана, у оквиру осам пленарних седница, радове посвећене Стерији изложиће више од педесет учесника, а по завршетку научног скупа текстови ће бити одштампани у посебном зборнику.

Говорећи о Стеријином значају за српску литературу, академик Никола Хајдин је указао на вишестраност његовог дела, на Стерију као „оца српског позоришта” који је учествовао у оснивању првог српског театра, позоришта на Ђумруку, Стерију нашег великог комедиографа чије представе чине репертоар позоришта и почетком двадесет првог века, и Стерију песника за кога је Јован Скерлић тврдио да је „најбољи представник интелектуалне поезије уопште”.

## ...И

## ТАЧКА

### Песма за крај године

Када је песник М. сео да напише своју уобичајену песму за крај године, схватио је да она не може да буде завршена док се не оконча сама година – и не започне нова, свежа као нетакнути лист папира, пуна могућности и изненађења – а она, пркосна старица, не да се, још би мало да траје, живи, подмићује нас празницима, одлаже своје неизбежно нестајање и опире се описивању, овековечивању, сабијању у стих, јер зна да је и то једна врста умирања.

*Крај године ове  
и почетак нове  
Нема године нове  
Без окончања ове  
Нова те већ зове  
Али стара  
Никако да оде  
Још јој треба  
Времена и лове  
Не да се  
Већ оштри  
Празнике-рогове  
Претвара нас  
У божјиње робове  
Шопинг-роботе  
Заглављене  
У хипермаркет-ровове  
Постајемо ноћне сове  
Свиње што се тове  
Због неуморне  
Године ове*

Милан Степанов

**МАТИЦА НА ДЛАНУ****Србија –  
заборављена земља**

После добре (и неочекиване) вести о пријему у Партнерство за мир, из Европе је у Србију стигла још једна охрабрујућа најава. Представник Европске уније за спољну политику и безбедност Хавијер Солана изјавио је како је убеђен у то да ће, после парламентарних избора у Србији, бити настављени преговори Београда и ЕУ о Споразуму о стабилизацији и придружењу. Срби, дакако, не би били Срби када би им ово било довољно, па је тако српски шеф дипломатије Вук Драшковић изјавио како очекује да ти преговори почну и пре избора, казаних за 21. јануар.

Драшковић сматра да се Европи жури да се себе скине одговорност због прекида преговора (!?). „Атлетским речником речено, претрчали смо 90 метара, треба још 10 метара, а и то пре избора”, рекао је он.

Да ли то значи да ће и ЕУ поћи стопама НАТО и пренебрегнути чињеницу да се Ратко Младић, некадашњи „услов свих услова”, и даље налази на слободи? Многи аналитичари мисле управо тако, с назнаком да Европа никада неће заборавити на Младића и да ће он кад-тад морати бити испоручен Трибуналу. Карла дел Понте, међутим, каже да јој се чини како међународна заједница полако губи интересовање за ратне злочинце са бивших југословенских простора. Тек, сваког мучи нека брига. Тако би се и српска страна упркос овом отопљавању могла опет наћи у непријатној си-

туацији јер, звучи невероватно – нема шефа преговарачког тима! Откако су преговори у мају месецу прекинути, а Мирољуб Лабус поднео оставку на ову и функцију потпредседника владе, на то место није бирана друга личност.

Звучи парадоксално, али званичном Београду уопште не одговара да у време предизборне кампање са Бриселом поново отвара преговоре, јер му фали главни преговарач.

У Бриселу је, пак, приметна све већа несаслаганост међу земљама чланицама Европске уније када је у питању политика према Србији. Тренутно постоје две струје, једна која се залаже да се због тешке политичке ситуације обнове преговори са Србијом и друга, које заступа тврду политику условљавања. Узгред буди речено, Мађарска се налази у овој првој, пријатељски настројеној групацији.

Да се нешто ипак помера напред, показују преговори које су представници Србије водили у Бриселу на великим олакшицама. Олакшице које подразумевају ослобађање од тешке „папирологије” могу да очекују студенти, експерти, пословни људи и државни службеници, али само за пословна путовања у земље ЕУ. Очекује се да споразум о олакшавању визног режима буде потписан у марту, док се његова примена планира крајем следеће године.

И док неки кажу „боље икад него никад”, за неке је и ово прекасно. Како муче са визама изгледају у обичном животу сведочи прича Предрага Игњатовића, студента из Србије који је добио прву награду Међународног конкурса за архитектуру у Букурешту, али није могао да оде на уручење награде јер није добио визу. Тема конкурса је била „Заборављена места”.

**ТЕКУЋА ТРАКА****И Србија на CNN-у**

После Хрватске, Македоније и Црне Горе, и Србија почиње рекламирање на CNN-у, што ће бити плаћено пола милиона евра. Толико ће коштати четворомесечна рекламна кампања, а емитовање спотова о Србији требало би да почне за десетак дана. Рекламни спотови о Србији биће емитовани 507 пута, у трајању од по 40 секунди, а рекламирање почиње чим буде уплаћена прва рата од 250.000 евра.

**Шешел прекинуо штрајк**

Војислав Шешел је крајем прошле седмице прекинуо 30-дневни штрајк глађу и укључио се у жалбени поступак пред Хашким трибуналом. Представници суда више пута су поновили да су неки од Шешелевих захтева већ испуњени, а да је, да би се изборио за право да се и даље сам брани, неопходно да се Шешел врати у судницу где ће оспоравати одлуке суда са којима се не слаже.

**Мађарска слога**

На изборној листи коалиције Мађарска слога, коју чине Демократска заједница војвођанских Мађара (ДЗВМ) и Демократска странка војвођанских Мађара, биће обезбеђено шест места за представнике Омладинског покрета 64 жупаније. Упитан да ли зна да ће тај Покрет највероватније бити забрањен у Мађарској, лидер ДЗВМ Шандор Пал је рекао да о томе не размишља. Лидер тог Покрета, Ласло Тороцкаи, најавио је оснивање нове странке, која ће се звати „Ми сами”, и која ће најпре бити регистрована у Србији.

**Пожар у Москви**

У пожару, који је прошле недеље избио у клиници за лечење болести зависности у Москви, живот је изгубило 45 жена, које су се нашле заробљене између ватре и закључане капије, саопштили су званичници. Главни руски ватрогасни инспектор Јури Ненашев рекао је да је уверен да је у питању подметнути пожар, док је главни московски тужилац рекао да се испитују и друге могућности избијања пожара.

**САД хоће да нападне Иран?**

Американец Данијел Елсберг, који је обзано чувене „Пентагонске папире” за време вијетнамског рата, тврди да ће САД напасти Иран пре 2008. и позива инсајдере у Вашингтону да јавно проговоре да би спречили нови рат. Елсберг, један од овогодишњих добитника награде „Рајт Лајвлихуд”, познате и као „алтернативни Нобел”, позвао је америчке савезнике да запрете влади у Вашингтону да ће се повући из НАТО-а ако против Ирана буде употребљено нуклеарно оружје. „Велика је вероватноћа да ће, у наредне две године, председник Буш и потпредседник Чејни напасти Иран”, казао је он на конференцији за новинаре сазваној за лауреате награде „Рајт Лајвлихуд”. „Такав напад би могао да ескалира до употребе нуклеарног оружја против подземних инсталација у Ирану, са несаследивим последицама”, упозорио је Елсберг.

**Плаћена награда за Готовину?**

Загребачки лист „Национал” тврди да су – „тачно годину дана после хапшења” – САД исплатиле обећану награду особи чија је информација довела до хапшења Анте Готовине на Тенерифи. У Одељењу дипломатске безбедности Стејт департмента у Вашингтону одговорено да ту вест „не могу ни потврдити ни демантовати”.

На најинтригантније питање – ко је добио обећаних пет милиона долара за информацију о Готовини – за сада одговора нема, па се о томе тек нагађа. У најужи избор улази Готовинин пријатељ Јозо Гргић из Аустралије, који је с њим био за столом у ресторану приликом његовог хапшења, као и анонимни припадник хрватског обавештајног подземаља, који је наводно тајној служби ПАО казао да треба пратити Гргића како би се дошло до Готовине.

**ОКО ПЛАНЕТЕ**

*Извештај двостраначке Студијске групе о ситуацији у Ираку*

**САД траже чистан излаз**

Прошлонеделни извештај двостраначке Студијске групе означава нови притисак на председника САД Џорџа Буша да хитно промени своју стратегију у Ираку како би нашао чистан излаз из тамошњег рата и спречио избијање ширег, регионалног, оружаног сукоба. Ситуација у Ираку, евидентирана извештајем Студијске групе, јесте „лоша и погоршава се”. Такав ток ће се тешко зауставити, произлази из рапорта који упозорава да америчка војска не би смела ни да остаје још дуго у борбама, које јој односе све више живота и повећавају незадовољство америчких грађана, нити да се нагло повуче из те земље, јер би се хаос тамо само појачао и проширио Блиским истоком.

Студија критикује све стубове политичког система САД. За неефикасну стратегију у Ираку највећу одговорност сносе Бела кућа и Пентагон, за недовољно делотворну дипломатију – Стејт департмент, а део кривице сноси и Конгрес који није довољно надзирао потезе извршне власти, често остајући посвећен мејупартијском препуцавању.

Рапорт Студијске групе је „манифест реализма”, истиче „Вашингтон пост” уз сугестију да је то велики напредак у поређењу са претходним ставовима. Тешко је правити добру политику на основу информација које се систематски скупљају с циљем да минимализују одступања стварности од политичких циљева, закључује овај лист. С друге стране, чак се и манифест реализма местимично судара с реалношћу, оцењује „Ју-Ес-Еј тудеј”. Како ће се остварити препорука за појачани тренинг ирачких оружаних снага кад врло мало Американаца на терену говори арапски – указује се уз прецизирање да тај језик

течно употребљава само шест људи од укупно 1.000 запослених у амбасадри САД у Багдаду. Или – треба ли прегити ускраћивањем америчке подршке ирачкој влади ако не испуњава договорене обавезе, кад је она и онако уздрмана ударима гериле која надмашује моћ званичних трупа? Није сасвим реално ни очекивати да ће обраћање садашњим непријатељима САД – Ирану и Сирији – за помоћ у стабилизацији суседног им Ирака, бити плодотворна колико се прижељкује. Бар не без уступака на које ће Бела кућа тешко пристати. Вашингтон, на име, инсистира да се Иран одрекне свог нуклеарног програма, што Техеран одбацује. Уједно, кооперација са Дамаском би подразумевала подршку његовог захтеву да му Израел врати окупирану Голанску висораван, а што би пореметило односе Вашингтона с главним блискоисточним савезницима у Тел Авиву.

Белој кући ће бити врло тешко да се оглуши о поменуте препоруке, у којима се инсистира на новом курсу према Блиском истоку, а тиме и на прекрајању глобалне политике. Више је разлога за узимање за озбиљно овог саветодавног документа. Најважнији је признање да Америка више не може да настави путем који ју је довео до заглибљивања у Ираку.

Као друго, промену курса сада форсирају кадрови из мандата Џорџа Буша старијег, који су саветовали и њега лично, па постоји нада да ће садашњи лидер послушати критике јер долазе из окружења његовог оца. „Грађани су на изборима и Студијска група у свом извештају тражили промену курса у Ираку и Бушова администрација то мора да уважи”, поручује наступајући лидер сенатске већине, опозиционих демократа, Хари Рид. Аутори рапорта, ветерани Чејмс Бејкер и Ли Хамилтон, кажу да су били изненађени Бушовим добрим пријемом њиховог критичког документа. Бела кућа наговештава да би Буш могао да, већ до краја ове године, објави корекцију свог политичког курса. Наде се сада највише полагају у дипломатију, али она тражи више времена од онога што Бушу стоји на располагању.



ЕКО

НОМИЈА

Гувернер НБС о резултатима монетарне политике

## У Србији падају цене

Цене су почеле да падају чему је „кумовао“ пад девизног курса. Инфлација ће на крају ове године, сада је извесно, бити нижа од планиране од 9,3 одсто. Раст цена је за првих 11 месеци износио 6,5 одсто, а инфлација на крају новембра у односу на исти месец прошле године 8,8 одсто, годишње. Како је прошле недеље истакао гувернер Народне банке Србије Радован Јелашић, динар је стабилнији него икада, девизне резерве су на рекордном нивоу, а први пут у последњој деценији извоз је достигао више од 50 одсто увоза у Србији.

Јелашић је на прошлонедељној конференцији за новинаре рекао да ће са смањењем инфлације и НБС смањивати референтну стопу што би требало да доведе до даљег пада и каматних стопа банака. НБС ће, како је најавио, наставити са рестриктивном монетарном политиком, која ће се усклађивати са макроекономским кретањима, али неће унапред најављивати распон курса који ће бранити интервенцијом на девизном тржишту.

Садашња стабилност може се одржати на средњи и дужи рок, али она има своју цену. Зато је потребно у следећих три до пет година, како је нагласио гувернер, наставити рестриктивну фискалну политику, односно да у буџету буде значајнији суфицит. Уз то, како је подсетио, неопходно је и да се убрзају структурне реформе великих јавних предузећа, да се заврши приватизација већ издвојених неосновних делатности у тим предузећима, као и да се стимулишу приватне стране инвестиције наспрам јавних капиталних и јача поверење у домаћу валуту.

## Стабилизација курса

После најнижег курса динара према евра од 78,65 у току прошле недеље, курс се стабилизовао на 79,57 динара за евро. Као последица јачања динара, у неким продавницама у Београду су се појавили натписи да цене падају због пада евра. На то НБС нема директан утицај, нагласио је Јелашић и поручио економским стручњацима да се не упуштају у прогнозирање курса динара.

Централна банка ће за одржавање курса до краја године потрошити између 25 и 30 милијарди динара из девизних резерви. Током последњег месеца НБС је од мењача откупила око 400 милиона евра, да не би дошло до још већег јачања динара. Он је оценио да је још рано да НБС месечно најављује распон у коме ће се кретати курс, да се не би спекулисало. „Ни ја не знам каква ће данас бити понуда и тражења и курс ће се формирати на основу тога“, појаснио је гувернер Јелашић.

Губици банкарског сектора нису последица, био је изричит Јелашић, рестриктивне монетарне политике. Он је додао да су укупни пословни резултати банака у октобру позитивни, ако се изузме Поштанска штедионица. Раст банкарског сектора је и даље најдинамичнији у Србији, годишња стопа раста је 30 одсто, а удео банака у бруто друштвеном производу је, како је навео, 47,8 одсто. То је више него у Румунији, а мање него у Бугарској.

Од 39 банака, колико их је било крајем прошле године, на крају ове године у Србији ће пословати 31 банка, а разлог томе је припајање већ купљених. Напомињући да би НБС дала лиценцу, односно одобрила гринфилд инвестицију, само некој од великих иностраних банака, Јелашић је рекао да до сада то није затражила ниједна, па ни Сити и Дојче банка.

болници. А ја, као звер у кавезу, шетам од ћошка до ћошка и чекам да ми јаве најгору вест.

Да сам паметан, као Пророја, па да једног лепог дана, када су сви моји живи и здрави, и птице неометано црквућу, седнем и напишем десетак текстова, злу не требало. Текстова за црне дане. И кад ми се нешто овако деси, а ја – опа – извучем причу из рукава. Овако више не може, тај ме вир стално врти укруг, то да је он сад негде у тами тамо, и да му нема спаса.

Изгледа да једног новинара од приче о смрти може спасити само прича о смрти новинара. Пре неки дан су јавили да је покренут процес а пропо убиства Славка Ђурувије. После седам година! Само да није део предизборне кампање. Сви знају да га је убила СДБ, или нескраћено Служба државне безбедности. Извесни Лука Пејовић је ушао за њим у улаз зграде у којој је живео, док се на Ускрс 1999. године са својом супругом враћао из шетње. Ушао и пуцао. По наређењу шефа Службе, Радета Марковића. Који је изволео изаћи у сусрет жељама Мирјане Марковић, супруге Слободана Милошевића. Све се то зна, али се суд тек сад усудио да осуди. Њих 20 га је пратило из дана у дан. Служба је радила у сменама. У сенама. Зашто га нису убили првог дана? Зашто су чекали Ускрс?

Ђурувија је био жестоки критичар режима. Али, истини за вољу, Славко је био и кућни пријатељ Диктатора. Посебно је био близак са Миром. Која га је искрено волела. Када се Славко, онако изблиза, својим очима уверио да су ови скроз одлепили, окренуо им је леђа и стао да их оговара на сва уста. Ранио их је у срце. Не Слобу, тај није имао срца, већ Миру. Која је искрено полудела. И наредила да се уздајника пуца.

Братислав Вељић

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

## Детаљ са конференције за штампу Српске радикалне странке

Драган Тодоровић (функционер радикала): Шешел више неће примати ни стране ни домаће лекаре, пријатеље или чланове породице, већ ће се састајати искључиво са свеитеником. До сада га је обилазио једном недељно, а од сада ће, ако може, два пута.

Новинар Б92: Какву поруку шаљете грађанима када подржавате свог лидера у настојању да гладује до смрти?

Драган Тодоровић (функционер радикала): Шешел се бори за своја људска права, а ја не очекујем да експозитура Сједињених Америчких Држава то може да разуме.

Оливер Антић (некадашњи декан Правног факултета): Ево, ја ћу вам одговорити. Да ли бисте ви тесали глогов колац на који хоће да вас набију? Он не жели да учествује у сопственом линчу, не жели да живи још две-три године без људских права, већ да буде јунак. Ако ви то не разумете, ја не могу да вам помогнем.

## Детаљ са конференције за штампу Министарства за туризам

Бојан Димитријевић, српски министар за туризам: Данас тек треба да видимо те спотове. Они су готови и стижу нам данас, значи још увек не знам шта је главна порука. У сваком случају, ми смо дали и стратегију и оно што је основа за визуелни идентитет, и, наравно, ја мислим да CNN зна боље ко смо ми него што ми знамо. Тако да није проблем да припреме то што треба.

УГАО ЗА

СМЕХ

Пре две недеље напунио сам 38 година. Ујутро, на свој рођендан сам се пробудио прилично нерасположен, ипак, године чине своје! Отишао сам у кухињу уверен да ће ми жена освежити дан с једним: „Добро јутро и срећан рођендан, мужићу мој златни“! А можда ме и изненади каквим даром. Ништа. Није рекла ни добро јутро, а камоли остало чему сам се надао! Добро, помислио сам, с годинама постану такве, али деца, они су ме се сигурно сетили. Јок, ни они нису ништа рекли. Дубоко разочаран отишао сам на посао. Чим сам ушао у канцеларију, дочекала ме моја секретарица Лидија са осмехом на лицу и процвркулала:

• Добро јутро, господине шефе, и све најбоље за Ваш рођендан!

Одмах сам се осећао боље. Ипак се неко сетио да ми је данас рођендан. Удубио сам у посао и радио до 2. Тада је на врата покуцала Лидија:

• Знате шефе, данас је тако леп дан, а и рођендан Вам је, позивам Вас на ручак!

• То је најлепша ствар коју сам данас чуо – одвратних и прихватим позив.

Отишли смо на ручак у одличан интимни ресторан на периферији, попили смо пар мартинија и бескрајно уживали у одличној храни. Кад смо се враћали назад, Лидија упита:

• Знате шефе, тако је посебан дан, зашто се враћати у канцеларију?

• У праву сте! – рекао сам, као сваки добар шеф задовољан својом секретарицом.

• Онда Вас позивам код мене на чашу вина!

Прихватио сам. У њеном стану сам се удобно смеистио, Лидија нам је насула вино и кад смо се куцнули, рекла је:

• Само тренутак, шефе, да се пресвучем у нешто удобније!

• Свакако, само напред! – одговорио сам, видно узбуђен и у трептавом ишчекивању. Отишла је у спаваћу собу и вратила се након пет минута. У рукама је носила велику торту, а иза ње су ишли моја жена, моја деца, пријатељи и неколико колега с посла. И сви су певали „Срећан ти рођендан...“.

А ја сам седео потпуно изненађен и го голцат.

СРПСКА

ПОШТА

## Црни дане, а црња судбино

Човек мора да размишља унапред. Тако се звала заштитница старе Атине – Атина Пророја, или у преводу: „Она која размишља унапред“. Ето мало студентског сећања.

Човек, кажем, мора да размишља унапред, јер је живот непредвидив, и никад не знаш који ће потез да одигра. И ако ти чекаш да ти ловац убије краља, онда си лош играч. Неке ствари морају да се предупреду. Мораш да пратиш кретање ловца, и осталих другара, јер њему – животу, мало фали на да опали на тебе. Кад се најмање надаш. Јер кад се највише надаш, онда си и најживљи.

У мом случају, то размишљање унапред, односи се најпре на писање текстова, од чега живимо ја и моја породица. Мени то иде од руке, и не треба ми много времена да испишем страницу, или како то новинари рогобатно кажу – шлајфну. Сад, зашто кажу „шлајфна“, ја не знам, али сигурно постоји неко објашњење. Можда су израз смислили лоши новинари, они са ћелавим гумама инспирације, који не могу лако да истерају причу уз белином прекривену узбрдицу папира – па само шлајфују. Шлајфна је, дакле, нешто глатко, али не иде сваком глатко, неко се и на равном спотакне, а неком не могу ништа ни спотакати. Размишљати унапред, да се вратим на тему, значи знати да у животу има и оних дана када ти није ни до чега. Најмање до писања. Баш као данас. Један мој рођак је имао саобраћајну несрећу и од јутрос лежи прикачен на апарате у подгоричкој





**ПОШТАНСКО****САНДУЧЕ****Да се подсетимо**

150. годишњице од рођења Стевана Мокрањца

**Великан српске музике.** Животни век Стевана Стојановића Мокрањца, започет у Неготину 1856. године, а окончан у избеглиштву у Скопљу 1914. време је у којем се седиште српске културе из грађанске Војводине преноси у Србију, младу државу која се из чисто сеоске преображава у грађанску културну средину, задржавајући дубоко укорене и непрекинуте везе с традиционалним народним животом и стваралаштвом.

Млади Мокрањца био је у почетку самоук у свирању виолине, а основама музичке писмености учио се нередовно и површно. Имао је ипак предност у томе што је од детињства слушао и освајао као матерњи говор народно певање и црквено појање у својој родној Крајини. Гимназијско школовање у Неготину, Зајечару и Београду није му битно олакшало стицање знања о музици.

Понесен социјалистичким идејама пристелим у Србију, заслугом Светозара Марковића, млади Мокрањца је, срећом само за кратко, занемарио своју природну вокацију у истинску љубав – музику, одредивши се за студије на природно-математичком одсеку Филозофског факултета у Београду. Срећом, на време је учио своју забуду, па је уз подршку и помоћ Првог београдског певачког друштва и уз државну стипендију студије музике започео у Минхену 1879. године. Свеснан своје недоучености, млади музичар не мирује већ тражи путеве даљег усавршавања.

По окончању повратку у Београд 1887. године Мокрањца, сада већ солидно образован музичар, постаје диригент Београдског певачког друштва и пуним замахом започиње своје разноврсно, високо професионално и остваренима богато уметничко и педагошко деловање. Као композитор и диригент животно је био везан за Београдско певачко друштво с којим је извео већину својих дела. Многоборне концертне турнеје остварене с овим хором биле су између осталог и изванредни успеси српске културне дипломатије.

Мокрањца је реалистички сагледао прилике у српској музичкој култури. Определио се зато за музику грађену на основу народне певане традиције – световне и црквене – и за хорско а capella стваралаштво које је у тој средини имало и слушаоце и извођаче.

**Световна музика.** У обалсти световне музике свакако највећи домет Мокрањцевог композиторског рада представљају хорске руковети, њих петнаест, и на сличан начин обрађени Приморски напеви, мађарске и румунске песме. Ове својеврсне хорске расходије најчешће писане за мешовити хор, које имају и своје претече у делима старијих Мокрањчевих савременика, симбол су српског националног музичког стила. У њим је уметнички обрађиван избор народних песама које је Мокрањца сам бележио на терену или их је претписивао из збирки својих претходника, К. Станковића, С. Жличара. Стваране у распону од петнаест година (1883-1909), руковети истовремено осликавају постепени развој самог облика и стваралачки успон свог аутора. Избором садржајно и музички контрастних примера песама у њиховом занимљивом обрадом Мокрањца успешно слика различита расположења, постиже драмску напетост, и тако од низа песама у руковетима ствара јединствен музичко-поетски облик. Посебно су значајна изванредна хармонска решења у овим делима, која произлазе из ауторовог дубоког познавања напева и карактера народног певања, а потом и из његове професионалне спремности да у хармонизацији одређених мелодија нађе одговарајућа, уметнички складна и занимљива решења.

**Оригинална композиције.** Мањи је број Мокрањчевих оригиналних композиција међу којима су значајне песме за глас и клавир («Лем Едим», «Три јунака»), мешовити («Јадна срага») и децији хорови («Вивак», «Болно чело»). Ту су и руковети по стилу блиске хорске композиције «Две песме из XVI века», «Две турске песме», «Четири обредне кајде» и песма из недовршене XVI руковети. Бисер хорског стваралаштва представља његов Козар, скерцозно писан вероватно на текст Милована Глишића. У овој бриљантно написаној хорској композицији, мотиви народних мелодија су стопљени с ауторовом инвенцијом и његовим музичким језиком у јединствено дело изванредне јасноће и целовитости.

Мокрањца је и као верник и као музичар био посвећен црквеном појању у целом свом животу. Црквено појање је слушао и учио још као дете у неготинској цркви. Иако је много тога знао, никада није постао у правом смислу црквени појак, а појање је записивао на основу певања одабраних зналаца. Још као млад музичар је анализирао и претписивао записе Корнелија Станковића. Сам је припремио три књиге записа црквеног појања. Као професор Богословије у Београду он је, слично као некада Јохан Себастијан Бах у цркви Св. Томе у Лајпцигу, сваке недеље за мушки хор, односно за своје ученике, исписивао и хармонизовао песме које чине променљиви део литургије. Тако је настала обимна збирка једногласних записа и хорских нумера, која за сада постоји само у рукопису и у једном препису.

**Хорска црквена музика.** Хорску црквену музику Мокрањца је писао почев од својих студентских дана (1883) готово до краја живота. Најчешће извођено и данас једно од најпознатијих дела српске музике је његова «Литургија св. Јована Златоустог», писана на основу народног црквеног напева за потребе Првог београдског певачког друштва и редовна богослужења у Саборној цркви, а довршена 1895. године. И данас живо присутна, како у црквеној богослужбеној пракси, тако и на концертним програмима, ова литургија у целини, а посебно поједине њене нумере («Херувимска песма», «Тебе појем»), представља светску уметничку баштину. У саме врхове хорског музицирања спада и мокрањчево «Опело у fis-молу», први пут изведено на помену Вуку Караџићу, одржаном поводом стогодишњице његовог рођења (1887), затим по музичком садржају једноставнији, али пун прозрочности и ведрине «Акатист Богородици», као и драматичне, тематски јединствене, а мелодијски, хармонски и полифони сложене «Две песме на Велики петак» (1892-1893) и «Три Статије» (1906-1907).

На добрим темељима Стеван Мокрањца је у оквиру националног и реалистичног стила створио музичка дела непролазне вредности, а делујући као диригент пронео их је многим градовима и државама Европе и Балкана. Оснивањем прве музичке школе у Београду (1899) поставио је темељ музичког школства у Србији, као професор музике у београдској Богословији први је увео нотну певање, основао је савез певачких друштава, затим Удружење, прву сталешку организацију српских музичара, и први српски гудачки квартет. У раду на бележењу народног и црквеног певања генеријално је наследио будуће смернице етномузиколошке науке инсистирајући увек на активном теренском и високом професионалном раду. Отвореност према сваком вредном делу, али и непристајање на површност и ошлетантанизам, карактерисали су његов рад у Етнографском одбору Српске краљевске академије, у којем је по певању учитеља Тодора Бушетића приредио за штампу збирку народних мелодија из Левча (1902). За дописног члана Српске краљевске академије изабран је 1906. године, а за дописног члана Француске академије уметности пет година касније.

Е. Ш.

**Балканска музика – плесачница**

у Културном центру „Petőfi Csarnok”  
18. децембра са почетком у 19 сати  
Свира оркестар „Право”  
(Adresa: Budapest, XIV Zichy M. út 14.)

**Вече балканске музике – плесачница**

у будимској музичкој кући „Fonó”  
19. децембра са почетком у 20 сати  
Свира оркестар „Право”  
(Adresa: Budapest, XI Sztregova u. 3.)

**Зидни календар Музеја Српске православне епархије будимске у Сентандреји за 2007. годину**

У графичком и у штампарском решењу репрезентативан зидни календар садржи насловну страну и 12 kolor репродукција са иконама. Календар је великог формата (48 x 33 cm.) текстови су штампани на српском, мађарском и на енглеском језику.

Цена зидног календара:

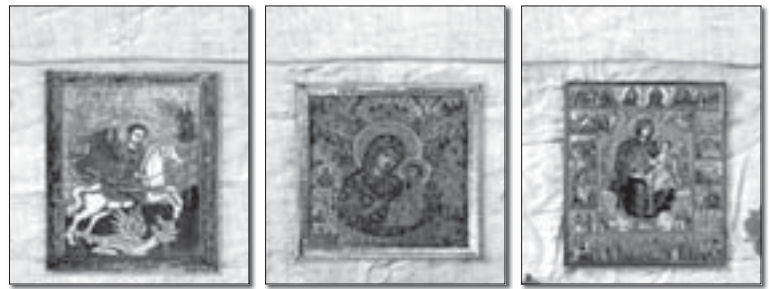
од 1 до 9 ком. 2400 фт., од 10 до 19 ком. 2000 фт.

У случају куповине преко 20 примерака цена је 1600 фт. по примерку

Календар можете купити у Музеју Епархије будимске у Сентандреји и код свештенства Епархије будимске, а у Будимпешти у српској земаљској самоуправи.

Додатне информације можете добити на тел. 26/312-399

Куповином календара помажете рад Музеја!

**Гастрономска презентација**

у Дому народности у Сегедину  
18. децембра, од 18.00 сати, поводом Дана националних мањина у Мађарској (место: Szeged, Osztrovszky u. 6.)

**Прослава св. Николе**

У организацији српске и словеначке самоуправе будимпештанског XVIII кварта прослава ће се одржати **16. децембра 2006. са почетком у 14 сати.**  
Прво следи јавно заседање, а након тога културни програм.  
Место: Дом народности у XVIII кварту (Budapest, XVIII Kondor Béla sétány 10.  
Превоз: задња станица плавог метроа Кебања-Кишпешт и 6. станица црвеног аутобуса бр. 136)

**Зимска пауза у Библиотеци ССМ**  
трајаће од 11. децембра до 2. јануара 2007.

**CNN**

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Рошков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатнициом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоци: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov.milan@gmail.hu

**HU ISSN 1215-072 x**

У лето 1991. године Старац Тадеј је разговарао са двојицом београдских студената који су тај разговор снимили. Један од њих је рекао: „Опростите оче, да ли бисте благословили да Ваше речи снимим, па да се после крепимо душевно?”

О. Тадеј: „Па не, шта вреди, моје речи нису... (не чује се добро) не вреди, одговорио је. Ви долазите са проблемима ја имам много проблема, па нас Господ теши. Ја се пожалим вама, ви се пожалите мени и после је добро... Господ утеши!”

Тада је тој двојници студената и онима који су још ту били говорио, можда најлепше што смо чули, о садашњем стању земље, о положају човека на планети, о његовом положају у односу на време и вечност, у односу на Бога.

О. Тадеј: „Људи мисле да су нешто, док, човек није ништа. Владика Николај каже: *Шта је човек? Једна врећа смрдљивог меса и ништа више.* Ништа. Усијана глава. Нема појма да је он труба. Да је он оруђе у рукама поганштине (падших духова).

Господ што хоће чини са нама, али дао нам је делокруг, да можемо да размишљамо и да се одредимо да ли желимо добро или не. Духови су пали пре него што је човек створен. Много векова раније. Нису сви духови сачували свој положај. Човек је круна стварања. Створен је последњи од свега што је створено. Створен је да буде господар материјалног света, да му све буде подчињено... Материјални свет, космос, није био у оваквом стању. То је после пада добило грубоћу и трулежност. Иако је грубоћа и трулежност, опет има своју лепоту...

Наши прародитељи су били бесмртни. Нису зависили од времена и простора као што ми сада зависимо. Видите, кретали су се као што се крећу мисли... После пада поремећено је све. Бог, будући сав Љубав, знао је да сва створена разумна бића неће моћи да сачувају свој положај и дао је време од Стварања света до Страшнога Суда, време да разумна бића дођу себи, да се врате у наручје своје Родитељу. Да се укључе у Апсолутно Добро, у Апсолутну Љубав...

Али ето, људима омиље више зло него добро. Падша природа! Лакше је да помисли зло него добро. Али кад човек помисли зло нема мира ни појака од тих мисли.

Како је наш пад велики! Чудо једно. Страшно. Да не можемо да дођемо себи, нити можемо да учинимо штогод сами од себе. Ми уопште немамо појма како нас тиранису мисаоно умне силе (падши духови). Мислимо да су то наше мисли. Мучи нас завист, злоба, мржња. То је тиранија над тиранијама. Неће душа то али не може да се ослободи. Од малена се навикава па је то ухватило велики, дубок корен. Сада треба то избацити из себе. Треба да се претвориш у љубав. Да будеш апсолутно миран, тих. Није лако, видиш колико је пад човеков страхан пад?

Човек не може сам без помоћи Божије. Мисли да нешто зна. Усијана

Разговор са старцем Тадејом

## Окружени смо тајнама



Фото: Иван Јакунџић

глава. Све му се открива из вечности. Свуда је тајна Божија. Ми смо окружени тајнама. За себе смо огромна тајна. Не знамо шта смо. Одакле смо дошли? Куда идемо? Какво је то биће које размишља, креће се и нешто прича што зна. Нешто чуо од неког, размишља, дошло му на ум. Ствара нешто, ни сам не зна како. Каква је то у њему тајна? Како то у њему унутрашњи органи раде без његове воље, и то савршено? А он све својим мислима поремети.

„Да ли болести долазе од греха?” – пита један од студената.

О. Тадеј: „Због мисленог пада. Од мисли. Сви обично мисле и добро и зло. Каквим се мислима бавимо, такав нам је живот. Дух се храни мислима, тело физичком храном.”

Студент: „Да ли постоје наше мисли и мисли које нам се убацују са стране?”

О. Тадеј: „Са свих страна нам се убацују. Са свих страна су мислени радијуси. Кад би нам се открило, то је страшна мрежа. А свако има ра-

дио станицу у себи. Човек је много прецизнији апарат од радио станице, од телевизора, само му је функција поремећена. Како је прецизно биће човек! Како узвишено! Али не умео да ценимо. Не умео да се укључимо у извор живота, да осећамо радост живота. Него увек нам подмећу... непријатељи... Преподобном Антонију Господ је открио мислене радијусе којима смо окружени. И кад је видео, он је уздахнуо: *Госпode, ко може ово да прође?* И чује глас: *Само смерни и кротки.* До њих се они не дотичу. У њих су укључени само мир, тишина, Божански радијуси, знак апсолутне Божанске снаге. Не укључују се у негативно.”

Студент: „Како наша загађена животна средина утиче на нас?”

О. Тадеј: „Ето сад кажу, баш је једна наша Србија, сасвим једна. Кажу да је највише загађена радиоактивним материјалом. Сад је најјача радијација у Србији. Велика, неиздржљива. Нисмо болесни, али немамо свежине. Не иде. Не може да

се уклопи мисао. Тешко иде. Људи здрави, а не знају шта им фали. Пију лекове, још горе. А докле имамо још мало чистог ваздуха, треба искористити, али и то је загађено, све. Особито кад се бавимо умним радом, треба да се често дубоко дише, јер мозак и срце огромну количину кисеоника троше. Чим нема довољно кисеоника у мозгу, не можемо да *укопчавамо*. Нешто не иде, па се чудимо шта. Нема горива довољно, нема кисеоника.

Ето видиш, једу сад отровну храну. Све смо затровали. На пијаци немаш шта да купиш. Лепо је, али не смеш да купиш. Крајем прошлог века један старац је рекао: *Доћи ће време да ће људи производити много пољопривредних производа, али неће смети да их једу.* Ето, дошло је време. Питају како? Па, отрована нам је храна. Отрована телесна, отрована и духовна. Затрована деца, затровани и старији. Мисле људи овде ће да векују. А оно, кратак живот.

Шта је то, човече, живот? Па, није ништа. То је толико кратко да се не може ни замислити. Човек у млађим годинама то не примећује. Ја много пута размишљам: баш смо јадни ми на земљи, кад не можемо да преживимо ни четири милијарде секунди. То би требало да живимо 120 година. Сто година је три милијарде секунди. Шта је то сто година?... Ништа... Моменат... Кратко... Живимо у вечности.

Иначе, ово време је захваљујући томе што се земља окреће око своје осовине и око сунца. Ако би сунце стало у зениту не би било могућности да меримо време. Живимо у вечности. Стално дан. Не би имали одакле да почнемо. Кад не меримо време, видиш да време не постоји? Постоји код нас који смо ограничени.

Зато у *Откривењу* Јован Богослов каже, онај Анђеоло што је стао једном ногом на копно, а другом на море и заклео се Вишњем, каже, *да времена више неће бити!*... Вечности... значи, покренуће Господ брзину и материјални свет ће нестати. Знамо да материја кад достигне брзину светлости, нестаје. Претвара се у невидљиву енергију. Кад достигне брзину светлости, 300 хиљада километара на час.

Како смо јадни. До скоро смо за ту брзину само знали, а нисмо знали да постоји већа брзина. А сад, пошто имамо прецизне апарате који мере покрете, сад Господ открива да постоји много већа брзина. Честица енергије, да ли их зову фотон, да ли друкчије... То се у моменту појави на екрану, и одмах нестаје. Кад се само појави на екрану, он је већ прешао нашу галаксију. А пречник наше галаксије је 50 милиона светлосних година. Како је то велика разлика у брзинама. Брзина светлости не може да се упореди са овом брзином. Не може пуж са експресом. Триста хиљада са 50 милиона светлосних година. Значи, огромна брзина... Да... Па дух је бржи од мисли. Мисао је спора. Средња брзина, а дух је невероватно брз... Прелазимо у вечност... Да. Хвала Богу на свему.